

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Lányok a héber

könyvtárban

— Toloncházi mizériák —
Ujfajta ifjusági Istenisztelet
— Nosztrifikált morenu —
Olvasom, — nem olvasom...

AZ ELNÖK VÉGRENDELETE

Dr. Bernát Miklós nagysikerű
beszéde. — A debreczeni reál-
gimnáziumról — H I R E K
— Szerkesztői üzenetek —

Intimitások

Kurt Blumenfeldről

„Skrekszalámi”

a hozzáértők csemegéje

A név garantálja a minőséget!

Kérjen kifejezetten

Skrekszalámit

Fő- és fióküzletünkben, valamint lerakatainkban állandóan kaphatók finom felvágottak mindenféle alkalmakra

Skrek Lipót

orth. כשר

szalámi- és kolbászárú gyára

Budapest, VII., Dob ucca 27.

Sürgőnycim: **VII. Király ucca 7**

„Skrekszalámi” **VI. Nagymező u. 33**

TELEFON:

J. 424—17

Miskolcon, Széchenyi ucca 56 szám.

SZOMBAT

Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE
SZEMLÉJE

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
VIII., Rákóczi-ut 59. Tel. J. 365-21.

Előfizetési ára egész évre 20 P,
félévre 10. P. Postafakarék. cseksz. 16760

Az Elnök végrerendelete

אמר רבִּי־יֹחָנָן בֶּן זִכְאִי
אֵי לִי אִם אֹמֵר יְהוֹי לִי אִם לֹא אֹמֵר!
És mondá rabbi Jochanan ben Zakkáj:
Jaj nekem ha beszélek, jaj nekem ha nem beszélek

A szigorú gyász terminus- napja elmúlt. A kegyelet határain belül akarok foglalkozni egy végrendelettel. Nem a Kaszab-végrendelettel, aminthogy respektálok a Baumgarten, a Farkasházy Zsigmond hagyatékát, a végrendelezők egyéni akaratát. (Fejedelmi hagyatékok ezek, melyekért kijár a nagyközönség, a sajtó hálája és elismerése.)

Egészen más azonban egy hitközségi elnök végintézkedése. Ehhez hozzászólhat a kritika és nem lehet a kegyeletre hivatkozni, mely minden észrevételt elnémit.

Senki nálamnál nem érzi jobban a mi sérelmünket, a numerus clausust, azonban programomhoz hiven kerülök minden gravaminális panaszt, mely célra nem vezet és bizom abban, hogy ez a sérelmes intézkedés nem gyökerezik mélyebben a magyar falajban s a zsidó magyar munka és kitartás eredményezni fogja, hogy ez a sérelem is meg fog szünni.

A magyar Tudományos Akadémia is mostohául bánik a zsidó felekezettel. Tíz év óta nem választott zsidót. *Goldzieher Ignátnak* le kellett mondania osztályelnöki állásáról és *Bacher Vilmos* soh'sem volt tagja az Akadémiának. A világ minden

nyelvén megjelenő tudományos munkákban minduntalan találkozunk azzal a kitétellel „lásd *Bacher Vilmos*” — csak az Akadémia nem vette észre *Bacher Vilmost*, aminthogy nem vette észre *Lőw Immanuelt* és *dr. Blau Lajost* sem, pedig ez a két név a nemzetközi tudományos világban komoly „*valeur*” és angol, francia s német könyvekben elég sűrűn találkozunk nevükkel.

Mindezt nem panaszként sorolom fel, de meg kellett említenem, midőn a hitközségi elnök úgy végrendelkezett, hogy hagyatékának felét az Akadémiára hagyta kezelés végett. És az Akadémia, illetve a Pázmány Péter egyetem fog kezelni zsidó célu hagyományokat is.

Ennek a rendelkezésnek fonákságát úgy látszik érezte maga a végrendelező, illetve a végrendelet szerkesztő is, mert élvén a gyanuval, hogy az Akadémia esetleg nem fogja elfogadni a hagyomány kezelését, óvatosságból a végrendelet úgy intézkedik, ha és amennyiben az Akadémia nem fogadná el, úgy ez esetben a pesti izr. hitközséget bizza meg a hagyományok kezelésével.

Innen származik, hogy a zsidó közvélemény ugyancsak vegyes érzelmekkel fogadta a végrendelezés egyes intézkedéseit. És ha a felekezeti sajtó ezt bármely okból elhallgatja, ez a körülmény a szomorú tényen mit sem változtat.

A hitközségi elnök végrendeletében hiába keressük a „*Talmud thora*”, „*Imit*”, „*Omike*” intézményeket, sőt a *Kaszab Aladár* kezdeményezésére létesített „*Polgári Étkeзде*” sem jutott hagyományhoz. Ismétlem, ha pusztán *Kaszab Aladár* végrendeletéről volna szó, mindezek a kérdések maguktól elesnének, mert az csakis *Kaszab Aladár*ra tartozik, hogy melyik intézményeket akarta támogatni. De a hitközségi elnök végrendelezése egyszersmint *példaadás is pozitív vagy negatív irányban* és így nyitva marad a kérdés, mit vétett a szegény „*Imit*”, és az „*Omike*” ?

Azt meg lehet érteni, hogy a siketnémák, a fiuárvaház közelebb állottak a végrendelező szívéhez, de mikor ezen intézmények örökös támogatást kapnak, az „*Omike*” és az „*Imit*” is kaphatott volna legalább *egy kisebb egyszeri adományt*. Mig a *Szépművészeti Múzeum* fejedelmi adományban részesült, addig a hitközség által létesített *Zsidó Múzeumról* említés sincs téve. Ugyszinten nem emlékezett meg a hitközség *könyvtáráról* sem. Pedig *Kaszab Aladár*nak kötelessége lett volna példát mutatni. Végre is a *Kaszab* hagyatékban bizonyára akad egy-két zsidó vonatkozásu kép és könyv, miért nem juttatta ezeket a zsidó könyvtárnak és a zsidó Múzeumnak? Midőn mind-

erről hallgat a végrendelet, ezzel nemcsak megrövidítette a könyvtárt és a Muzeumot, hanem egyszersmint rossz példára tanított, mert Kaszab Aladár cselekedeteire jóban, rosszban felfigyelnek a híffestvérek.

Jaj nekem ha beszélek, mert fájdalmas azt a különben gyönyörű és sok emberszeretettől sugallt végrendeletet kritika tárgyává tenni. Jaj nekem ha nem beszélek, mert végre valakinek el kell mondani, hogy a pesti zsidóság magába fojtva eserüségét szomorkodik, mert hiába keresi elnökének végrendeletében saját lényegét, saját lelkét, a zsidó pszichét.

נָפְשִׁי בִשְׂאֵלְתִי וְעַמִּי בִבְהִשְׁתִּי!

Ifjusági Istentisztelet a Dohány-uccai templomban

Sétáló járókelők, akiknek van idejük péntek délután négy órakor a dohány-uccai templom felé menni, űde és kedves látványnak lehetnek ott tanui. Négy órakor megindul a fővárosi fiu- és leányiskolák karavánja a templom felé, hogy hamarosan megteljenek a hatalmas Istenháza padsorai zsufolt, űde, kisfiu és kislány fejekkel. A Pesti Izr. Hitközség oktatásügyi előljárósága megtalálta a módját annak, hogy a fővárosi fiu- és leányiskolák rakoncátlan ifju seregét, nccsak tanári szigorral terelje be az Istenházába, de

egy nagyon egészséges és helyénvaló ötlettel azt is elérte, hogy ez a rakoncátlan, pajkos ifju sereg áhítatot is találjon a templomban és az Istentiszteletben.

A hitközség oktatásügyi előljáróságának s különösen kiváló vezetőjének, dr. Kecskeméti Adolfnak sok gondot okozott az ifjusági istentiszteletek dolga.

K i t ű n ő m i n ő s é g l

Hutter szarvas
szappan kóser
של פסה

Kapható minden fűszer és festékkereskedésben. Gyártja a budapesti orth. hitközség rabbinátusának felügyelete mellett.

Hutter József Szappangyár-Olajipar
Részvénytársaság
Budapest, VII, Erzsébet-körut 6. szám
Telefon József 461-92, 93, 94, 408-92.

אַרְטֵה' כֶּשֶׁר שֶׁל פֶּסַח

„CERES” ételzsir

a szokott kiváló minőségben minden fűszer, csemege- és élelmiszerüzletben kapható.

HUTTER JÓZSEF
szappangyár Olajipar Rt.

Budapest, VII., ker.
Erzsébet-körut 6 sz.

Tel.: J. 461-92, 93, 94, J. 408-92

Őszintén meg kell vallanunk, hogy egészen a közelmúltig, az ifjusági Istentiszteletek igazán sok kívánnivalót hagytak maguk után, mert

éppen a legfőbb célt, az ifjuság áhíthatának felkeltését nem tudták elérni.

Az ifjuság kötelességszerűen eljáró hittanárainak vezetésével az Istentiszteletekre, de ott — sajnos — nagyon fegyelmezetlenül viselkedett és többet fecsegett, mint imádkozott.

Most azonban *Kecskeméti* Adolf és kitűnő munkatársai dr. *Munkácsi* Bernát tanfelügyelő, valamint dr. *Brun* Salamon h. tanfelügyelő, kitűnő ujtást vezettek be az ifjusági Istentiszteletek rendjébe. Az ujtás elsőrendű pedagógiai érzékre vall és abban áll, hogy

az ifjusági Istentisztelet alkalmára, az Istentisztelet egész imarendjét megzenésítették

Szegfi Arnolddal a dohányuccai templom kitűnő karnagyával. A végigénekelhető imarendet a hittanórák keretén belül az

összes fővárosi leány- és fiúiskolákban betanították a gyerekeknek, Szegfi és Donath karnagyok

s így a gyermekek az egész imarendet elejétől végéig éneklék.

Kettős célt értek el ezzel a nagyszerű ujtással. Először azt, hogy a gyermekek az *imarészeket*, melyek a megzenésítés által nagyon könnyen megjegyezhetők, *csaknem kivétel nélkül meg tudják tanulni kívülről*, másodsor pedig, minthogy foglalkoztatva vannak, nincs idejük a figyelmetlenségre és az *áhitatotkeltő templomi melódiák hangjaival, az áhitat és az Istentisztelet varázsa is könnyebben utat talál a szivükköz.*

A „Szombat” munkatársa véglgnézett egy ilyen péntek délutáni leány- és fiúistentiszteletet a dohányuccai templomban. Az Istentisztelet időtartama körülbelül *egy óra* úgy, hogy a leányok Istentisztelete délután *négykor*, a fiuké pedig délután *öt órakor* kezdődik. Jóleső örömmel nézünk végig a zsufolt padosorokon és

örömmel hallgattuk az éneklő gyerekek pompás héber kiejtését mellyel az imákat hangsúlyozták.

A „Szombat” nem egyszer foglalkozott már hasábjain a zsidó ifjuság valóságos nevelésének problémájával, különösen a templommal kapcsolatban. A község új rendszerű ifjusági Istentiszteleteihez igazán csak gratulálni tud a „Szombat” dr. *Kecskeméti* Adolfnak, aki ezzel az ujtással ismét bebizonyította azt, hogy

ha meg akarjuk menteni ifjuságunkat a zsidóság számára, ehhez nem okvetlenül szükséges, hogy minél több templomot építsünk, hanem sokkal fontosabb az, hogy a már meglévő templomokban találjuk meg a legmegfelelőbb módját annak, hogy ifjuságunkat visszavezessük az Istenházába.

A *Kecskeméti* Adolf által kezdeményezett újrendszerű ifjusági Istentiszteletek egy eredményes lépést jelentenek ebben az irányban éppen ezért a legteljesebb örömmel üdvözljük azt, az egész magyar zsidóság nevében.

Intimitások Kurt Blumenfeldről

Blumenfeld Kurt, a berlini hitk. alelnöke, Pesten való tartózkodása alatt, meglepően és intimül igaz szavakat mondott. A berlini vendég ugyanis kereken kijelentette, hogy nem szereplő notabilitásokra van szüksége a zsidóságnak, hanem olyan emberekre, akik zsidó ügyekért anyagi áldozatokra is képesek. Bibliai példákkal fűszerezett beszédjének leghatásosabb része az volt, mikor Izraelnek Amelekkkel való harcát idézte. Amíg a harcban Izrael alátámasztotta Mózes két karját, addig győztünk és — győzünk ma is a zsidóság sokágu, nagy harcaiban, ha Izrael gazdag és áldozatkész fiai anyagi erejükkel támogatnak bennünket. A jelen voltak egyike-másika találva érezte magát és kényelmetlenül fészkelődött a helyén, de aztán szerencsére eszükbe jutott, hogy az illusztris vendég alkalmasint -- berlini urakra céloz.

Egyébként Kurt Blumenfeld héber kiejtésén észre lehetett venni, bizonyos idegenszerűséget. Fehér asztalnál, négy szemközt, meg is kérdeztem tőle, hogy hol végezte zsidó iskoláit? A cionista vezér rögtön észrevette, hogy mire célzok és elmondotta, hogy ő bizony husz éves volt, mikor az első héber szót megtanulta. Ugyanis egy olyan vidéki német városban nevelkedett, ahol alig lehetett egy pár, teljesen asszimiláns mentalitású zsidó család, apja törvényszéki bíró volt, akinek házában zsidó szokásokat egyáltalán nem ismertek és csak husz éves korában, a berlini egyetemen sodródott bele a

zsidó mozgalomba, husz éves korában hallott először héber szót és evett kóser kosztot s noha a kiejtése idegenszerű, ma már tökéletesen beszél és ír héberül. A hitközségi élet egyik-másik vezetőembere tanulhatna ebből az esetből, hogy szorgalommal, a hézagos zsidó tudást pótolni lehet.

Őseim.

Irta: Hugo Salus.

*A nagyapámra emlékszem én;
Szegény bugyros zsidó levén
Házalva járt imitt-amott.
Olvasni, irni nem tudott.*

*S ha apámat kértem: Mondd, ki volt
Apádnak apja? — Busan szólt:
Hát tudhatom? . . .
Bugyorról járt az utakon.*

*S vajjon ki volt az űkapám?
Az ősokról mi maradt rám?
Sok ezer év homályából
A szegényhez egy ős se szól.*

*Könnyek és üldözés, bánat, nyomor, —
Sötét volt életük, haláluk komor.
Restelnem kell, hogy különb vagyok,
Hogy értem a szépet és élni tudok.*

*Mert lihegve előttem, mellettem,
Őseim hada ballag velem,
Hajlott derékka, mely soh'se pihent,
És nem ismer engem, az idegent.*

Németből átírta Korányiné C. Elza

Rituális ellátást a toloncház zsidó lakóinak

Szomorú jele az időknek, hogy még mindig szóvá kell tennünk
a politikai kitoloncoltak jogsegélyezésének és rituális élelmezésének ügyét.

Százan és százan fordulnak meg még ma is a toloncházban olyan zsidók, akik az optálás elmulasztása vagy tilos határátlépés miatt kiutasítottak az országból. Vannak közöttük romániai zsidó katonaszökevények is, magyarérezelmű zsidók, kik ide átmenekülve, nem találják meg a kellő védelmet. Jól tudjuk, hogy a rendőrség legjobb akarata mellett sem nyújthat ezeknek más helyet, mint a toloncházat, ahol

tisztességes zsidó családapának, csavargók és egyéb kétes elemek, tisztességes zsidó családanyáknak pedig uccai nők között kell sokszor heteket várni, míg utlevélügyük elintézését nyer.

De nemcsak ez az egyetlen baj. A toloncházba önhibájukon kívül bejutott zsidó férfiak és nők nagyrésze szigorúan konzervatív felfogású.

Ezek a konzervatív zsidók, rituális élelmezés hiányában sokszor hetekig éheznek a toloncházban.

Ezen a lehetetlen állapoton segíteni kell, mégpedig a legsürgősebben. Belátjuk, hogy a Pesti Izr. Hitközség egymaga nem vállalhatja ezeknek a szerencsétleneknek jogi és élelmi ellátását, de meg lehetne oldani a dolgot hitközségközi alapon. Ilyenféle kísérlet már létrejött a múltban, mikor a fogház rabbi és egy önkéntes szolgálatot teljesítő ortodox rabbi helyettes kezdeményezésére

megindult a toloncház rendszeres rituális élelmezése.

Ez a dolog azonban hamarosan abbamaradt. Nem tudni miért, anyagi okokból valószínűleg nem, mert ha pl. tejen és tojáson való élelmezésre akarnák berendezni a toloncház rituális ellátását, úgy ez az összeg

havi 60—80 pengőnél nem tenne ki többet.

A Pesti Izr. Hitközség elég sok vidéki terhet visel, a menzánál, kórházi lelki gondozásban, az állami kórházakban stb. Igazán nem lehet kívánni, hogy a közigazgatás sujtottjainak terhét is egyedül ő viselje. Az Országos Irodának meg kellene értetni a vidéki hitközségekkel, hogy a Pesti Izr. Hitközség az ő feladataik egy részét is elvégzi és az ilyen országos jellegű dolgok, mint például az elcsatolt területekre toloncolt zsidók jogi és élelmi ellátása

az egész magyar zsidóság ügye, melyet vagy az Országos Iroda útján, vagy a Pesti Izr. Hitközség költségvetéséhez való hozzájárulással kell elintézni.

Ugyancsak az Országos Iroda útján kellene nyomást gyakorolni a hatóságokra, hogy a politikai kitoloncoltakat *erkölcsi* szempontból megfelelőbb elbánásban részesítsék, anélkül persze, hogy az egyenlő elbánás elve bármiben is sértést szenvedne. Ez irányban nagy eredményeket várhatnánk a fogházlelkészek együttes és egyöntetű munkájától is. Dr. F. M.

Miért vagyok zsidó ?

Edmond Fleg.

IV.

Sok hitet, hajlandóságot, készséget vittem magammal de mindenekelőtt megfigyeléseket akartam tenni. Micsoda kontrasztjait láttam itt a zsidóságnak, melynek képviselői a nagy teremben összegyűltek: a sápadt, előreálló pofacsontu lengyelt, a pápaszemes németet, a jóságos tekintetű orosz, a szakállas perzsát, a simára borotvált amerikai, az egyiptomit, fején a fezzel és ott ama feketét, óriási kaftánjában, szőrme-kucsmával a fején és őszülő fürtökkel a halántékán. És ezeket az idegen figurákat nézve megtörtént velem az, aminek meg kellett történnie: zsidónak éreztem magam, a legnagyobb mértékben zsidónak és egyszersmint franciának is, a legnagyobb mértékben franciának; genfi franciának bár, de mégis franciának.

Most már tudtam, hogy a cionizmus programja nem foglalja magában minden zsidónak Palesztinába való visszatérését. Ez minden számítás szerint kivihetetlen lenne. A zsidó haza, csak annak áll tárva, aki úgy hiszi, hogy nincs más hazája. Nos, én anyám részéről francia voltam, gondolkozásom, érzelmeim Franciaország felé irányultak már gyerekkoromban, a hálaérzetnél fogva, melyről szüleimtől halloztam ezzel az országgal szemben. Ott voltak továbbá irodalmi törekvéseim, melyek álláspontomban szintén erősen befolyásoltak, hosszú, párisi tartózkodásom, iskolatársaimmal eltöltött éveim, az egyetemi pajtások, kiknek barátsága és pajtássága segített nekem azzá lennem aki vagyok s végül a Dreyfus-tragédia, mely megrázott engem, mint ahogy megrázta Franciaországot. És gondolataim nem tudták elválasztani a kicsiny hazát, Genfét, ahol születtem, a nagy hazától Franciaországtól, melyhez annyi szállal volt hozzá kötve, s melyhez érzelmileg odatartozónak tartottam magamat. Midőn tehát felhagytam zárkózott és játékos egoizmusommal és mint kedves „Logikusom” magam is, kapcsolatok után kutattam erősebben és öntudatosabban éreztem frissen ébredt zsidó ösztönöm és Izraelhez való kapcsolatomban mellett, Franciaországhoz való kapcsolatomban.

Mit jelentett hát számomra a cionizmus?! Lelkesíteni tudott és tud lelkesíteni ma is Izraelnek az a csodatette, mely egész Izraelre tartozik, hogy: három millió zsidó héberül fog beszélni, héberül fog élni a héberek földjén! De a földön szétszórtan élő tizenkét millió zsidó számára és az én számomra továbbra is megmarad a tragikus kérdés: Mi a zsi-

dóság?! Mit tegyen a zsidó?! Hogyan vagyunk zsidók?! Miért vagyunk zsidók?!

A felelet sokáig váratott magára. Nem találtam meg azonnal, keresnem kellett a zsidó történelmen át, a Biblia mondaszerű világától kezdve egészen a legvalóbb jelenig. Ez a munka éveket, s talán egy egész életet követelt. Sajnos, mindehhez nem volt elég bátorságom. Másféle becsvágyó tervek tartottak hatalmukban, melyek kevesebb öncsalást követeltek tőlem. Irodalom, színház vonzottak, nem tudtam csábításaiknak ellentállni. De a feleletnélküli kérdés állandóan visszatért: hogyan zsidó az ember!? S vele együtt tudatom állandó szemrehányása, hogy hanyagságból mindeddig nem válaszoltam rá.

Évek multak el. Kedves „Logikusomat” gyakran viszontláttam. A nacionalizmustól a royalizmusig fejlődött közben meggyőződése és én nagyon szenvedtem, ha a magam belső rendetlenségét az ő lelkével összehasonlítottam. Minden reggel, egy még ma is létező hirlapban két különféle cikket olvastam: az egyik a legtisztább logikával, tisztán és világosan szögezte le a nacionalizmus doktrínáját, a másik pedig ezt a doktrínát a legdurvább szitkokkal egészen mélyre alacsonyította le. A durva szitkok a zsidóknak szóltak, s minthogy a zsidóknak szóltak, nekem is szóltak. Minden reggel elolvastam ezt az ujságot, noha minden reggel megesküdtem, hogy soha sem olvasom többé; következő reggel megint csak elolvastam. És minden reggel dühbe és lehangoltságba kergetett engem ez az olvasmány.

Megházasodtam. Fiut ajándékozott nekem a végzett, kinek egykor majd te leszel a fia, gyermekem. És ekkor valami különös történt. Azon a reggelen, mikor fiam megszületett, nem olvastam ezt az ujságot. Véletlenül. De azóta többé sohasem vettem a kezembe. Miképpen szabadított meg fiam születése ettől a fogságomtól!? Nem tudtam. Midőn azonban egy éves lett, még meglepőbb dolog történt velem. Szindarabomat mutatták be, mégpedig olyan sikerrel, hogy minden amellelt szólt: folytatni a megkezdett utat. És mégse tettem. Ott hagytam a színházat és három évig a legszigorubb zsidó tanulmányokba mélyedtem bele.

Ugy hiszem elevenére tapintok annak az erőnek, mely engem ebbe a förekvésbe belevitt s benne egyre támogatót: már akkor élt bennem ennek a könyvnek a vágya, melyet most irok s a vágya annak, hogy gyermekeimet ne tanítsam meg apáim vallására, de adjak át nekik valamit, őrizzek meg számukra valamit, a zsidóságból.

Van emlékezete a vérnek?! Nem kételkedhetem abban, hogy igen; — mert az, amit akkor tanultam, sokkal inkább

ugy tünt fel nekem, mint valami, amire visszaemlékszem, semmint ugy, mint valami, amit megszereztem magamnak. Mindenekelőtt a héber nyelv. Oh, sohasem fogok oly jól tudni, mint ahogy szeretnék! De ahhoz elegendőt tudok belőle, hogy meg legyek győződve arról, hogy amig héberül nem tud az ember, fogalma sem lehet arról, hogy mi a zsidóság. Azok a szavak, melyeknek különös csengését oly sokszor hallottam gyermekkoromban, azok a szavak, melyeknek értelme rejtett volt előttem, mint ajtók nyilottak meg most hirtelen s mögöttük titkos kincseket fedeztem fel. És nemcsak az értelmük volt az, mely világosságot gyújtott bennem, hanem a lélek maga, mely kiáradt belőlük. Egy egész világ, atyáim és a magam világa jelent meg előttem. A zsidóság vallásos gondolkodását akartam megismerni. Akkori olvasmányaim közben papírra vetett megjegyzéseim több világossággal fogják itt elmondani bizalmaflanságomat, majd meglepetésemet, s később a felfedezés feletti elragadtatásaimat, mint akármily kimerítő kommentár:

. . . Megtaláljuk őt! Izrael Istene, az igazság és bosszu Istene, egyúttal az Isten-Atya is, a szeretet és megbocsájtás Istene. Megbocsát egész az ezredik nemzedékig. Igazságossága maga is tele van gyöngédséggel és szelidséggel. Csak akkor büntet, ha betelt a mérték s ha a megbánást és vezeklést csupán a fenytés képes már életrehívni. Egy alázkodó és megtört szív jobban megérti s megközelíti őt, mint bármely más adománya a földnek. S ha Izrael története, Isten fenytéseinek története csupán, ugy akkor is, sőt talán még inkább története az isteni kegyelemnek.

* *

„Szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet, egész szívedből, egész lelkedből és minden tehetségedből . . .”

Jézusnak eme szavai Mozesztől származnak!

* *

Hogyan! Az egész „Miatyánk“ itt van?! „Atyánk, ki a mennyekben vagy . . . Áldott legyen a te neved . . . Jöjjön el országod . . . Legyen meg akaratod, miképpen az Égben, ugy a földön is . . . Mindennapi kenyerünket add meg ma . . . Bocsásd meg vétkeinket . . . Ne vigy minket a kísértésbe . . .” Minden mondata annak az Imának, melyet Jézus elmondott . . . zsidó mondat . . .!

* *

Mi tehát a különbség zsidóság és kereszténység között!? A felebaráti szeretet, — mint nekem mondták — lenne a nagy keresztény felfedezés?! (Folytatjuk.)

Olvasom, . . . ; — nem olvasom . . . !

OLVASOM

. . . , hogy Fischer Benjámin nagy beszédben beszámolót tartott a kasrusz-ügyben, mely beszédet dr. Hajdu Marcell elnökhelyettes, mint nagy vívmányt ünnepelt. Rendben van. Most csak arra vagyok kíváncsi, mikor lesz ismét szónoklat a Rombach-uccában, mely arról számol be, hogy a nagy kasrusznak megfelelően a kasrusz-alanyok is megsza-
porodtak. Nem sokat ér az, ha egy kertvárosban 1000 lakó számára lakóházakat építünk és nincsen több jelentkező mint 50, család 950 kerti lakás pedig üresen áll.

NEM OLVASOM

. . . , hogy a hitközség vezetősége kiadta volna a rendeletet, hogy az egyes ügyosztályok, még az előirányzott összegek keretén belül is fokozottan takarékoskodjanak. A nyomasztó gazdasági viszonyok — nem tagadom — érthetővé tennének egy ilyen rendelkezést is, végig az egész vonalon, de azt hiszem volna egy pont, ahol a . . . ott takarékoság nem lenne helyes, való és az : a hitközség könyvtára. A hitközség könyvtára olyan remekül elrendezett és hézagpótló valami, hogy érdemileg csak az tudja igazán értékelni, aki — mint jómagam is — többször megfordult ott. Ha a hitközség urai néha-néha

ellátogatnának abba a könyvtárba, bizonyos vagyok benne, hogy nekik is szívügyükké válna a könyvtár dolga és rájönnének arra, hogy ezzel az intézménnyel szemben, még a mai súlyos viszonyok között sem szabad a rideg garaszkodás álláspontjára helyezkedni.

A könyvtár vezetője, egy kiváló szakember, dr. *Friedmann Jónás*, aki a látogatókat nemcsak nagy melegséggel fogadja, de jótanácsokkal és utbaigazitásokkal is ellátja. A könyvtár legérdekesebb látogatói közé tartozik az az öt szép, fiatal hölgy, akik — akár hiszik, akár nem — kizárólag *héber* könyvek iránt érdeklődnek. Fel is sorolhatom a nevüket : *Upor, Ligeti Rózsi, Fleischmann Annus, Kohn Józsa* és *Klein Margit* kisasszonyok. Legutóbb pl. legnagyobb ámulatomra beállított Ligeti és Upor kisasszony és *Maimonides Kodexét* kérték dr. *Friedmann*tól. Dr. *Friedmann* a kérést kénytelen volt megtagadni, mert csak egy példány fölött rendelkezik, de a két kisasszony nem hagyta magát oly könnyen elküldeni és kapacitálta *Friedmann* doktort, hogy adja nekik kölcsön a *Kodexet*, mert arra nekik okvetlen szükségük van. Ámulva hallgattam ezt a diskurzust és végre megkérdeztem az egyik hölgyet, hogy *minek nekik Maimonides Kodexe?* Amire azt a választ kaptam, hogy : *eddig Rasi tanulmányokat folytattak és most Maimonides nyelvezetével akarnak megismerkedni.* Ha regényben olvasna ilyesmit az ember, nem hinné el. Történt pedig mindez anno 1929, a dzseszbend uralkodásának tizedik

évében, a römme-láz s a Dekobrák divatjának idején. Ha nem lettem volna szem- és fültanuja magam sem hinném el, de csodáról lévén szó, tanukkal is igazolni akarom a történetek hitelességét. Jelen voltak: dr. Osztern Lipót és dr. Fényes Mór.

NEM OLVASOM

... , hogy a Bethlen-téri templom előimádkozója nosztrifikálta volna a VII. körzet egyik morénuját. Nem sokat használna ez, mert amint régebben kifejtettem, hogy ha a morénu adományozását nem előzi meg legalább 10.000 eredményes tanóra, akkor a Rőser-morénut semmiféle előimádkozói nosztrifikálás sem tudja érvényessé tenni. Különben, most lett volna alkalom a VII. körzetben is morénut adományozni, midőn az elnök Spiegel Miksa új tórát ajándékozott a templomnak, amely körülményt az ismert recept szerint, azonnal össze lehetett volna kötni, egy morénu adományozással. Azonban Spiegel Miksa igen jóízű és dr. Schwarz Benjámint nagyon eszes ember úgy, hogy biztosra lehet venni, hogy a VII. körzetben — nem lesz morénu-adományozás.

OLVASOM

... , dr. Hamvay Sándor cikkét a debreceni reálgymnáziumban gyakorlatban levő Istentiszteletekről. Dr. Hamvai lentjárt Debrecenben és nemcsak ő, de bárki is, aki ott járt a legnagyobb elragadtatás hangján emlékszik meg arról, hogy a dr. Fejér Ferenc elnöklete és Fábian Ferenc títkársága alatt működő hitközség minden intézménye mily elsőrangban működik. Dr. Hamvai valóságos dithyrambusokat zeng a debreceni ifjusági Istentiszteletekről, melynek én örömmel vagyok visszhangja;

csak egyet nélkülözök a dr. Hamvai cikkében, hogy nem végződik a szokásos *misebérachhal*. Nem tudom megérteni, miért mellőzte ezt Hamvai dr., én azonban úgy érzem, hogy a mulasztást pótolni kell. Szerény tudásom szerint, e fajta ifjusági Istentiszteletekre nem találunk ugyan analógont a mi hagyományainkban, de ezek az ujitások olyan igaz zsidó szellemmel vannak telítve, hogy még a legkonzervatívabb rétegek sem találhatnak bennük kifogásolni valót.

A debreceni reálgymnázium ifjusági Istentisztelete a kiváló főrabbi dr. Schlesinger Sámuel és a nagyszerű pedagógus, Kardos Albert buzgó munkálkodásának köszönhető.

NEM OLVASOM

... , de dr. Jakobi Béla h. előjárótól értesülök, hogy a Bethlen-téri fiúiskola gyászünnepélye alkalmából dr. Bernát hittanár úgy formailag, mint tartalmilag oly nivós beszédet tartott, hogy sokak állítása szerint a nagytemplomok szószékein is eseményszámba ment volna.

OLVASOM

... , hogy a hírlapírók nyugdíjintézetének közgyűlésén Vida Jenő felsőházi tag 20.000 Pengőt adományozott az újságírók nyugdíjintézetének. E szép és nemes cselekedet, szép nemes célt szolgál. De belőlünk nemcsak a büszkeség érzetét váltotta ki, hogy a zsidó szív ismét az áldozatkésztségnek felemelő példáját adta, hanem a fájdalmat is. Mert végre Vida Jenő a pesti izr. hitközség előjárója és úgy ő tudja a legjobban, hogy a pesti izr. hitközségnek nagyszerű intézményei milyen nehézségekkel küzdenek és milyen elhárít-

hatatlan akadályokkal tudják csak végezni vallási és emberbaráti misziójukat és hiába várjuk, hogy Vida Jenő egy nemes gesztussal példát statuáljon, hogy mik a tehetősebb zsidó embereknek a kötelességei. Vagy talán ez már a *Kaszab* végrendelet hatása?

OLVASOM

... „, hogy a „*Zsidó Ujság*“ egy intézményt kipellen-gérezett, mely a pesti *hitköz-*

ség ellenőrzése alatt áll. Sajnos a „*Zsidó Ujság*“ nem fecsegett, hanem igazat irt és ezzel a rabbinátus tekintélyét és a *rabbinátus iránti bizalmat erősen csökkentette*. Itt okvetlen valaminek történnie kell, ezt hallgatással nem lehet mellőzni. Nem szivesen foglalkozom ezzel a kérdéssel, csak úgy, ahogyan meg van írva „egy arasznyit felfedni, kétarasznyit betakarni“.

A „SZOMBAT“ HIREI

A Szombat t. Előfizetőihez!

Rövid, de — öndicséret nélkül mondhatjuk — eredményes pályafutása alatt a „Szombat“ április hó elsején érkezett el ahhoz a dátumhoz, mikor az *előfizetések egyik csoportja lejár*. Ebből az alkalomból hálásan köszönjük a magyar zsidó publikumnak megértését, mellyel a „Szombat“-ot ugyszólván megjelenése pillanatától fogva szives pártfogásába vette s egyben tisztelettel felkérjük t. Előfizetőinket, hogy akiknek előfizetése *április 1-én lejárt*, azt a „Szombat“ postatakarékpénztári száma 16760 alatt, csekk-lapon *megujítani sziveskedjenek*.

Hittestvéri üdvözlettel
„Szombat“ kiadóhivatala.

Tóraavatás a Bethlen-téren.

Április 6-án a Bethlen-téri Templomegyesületben fényes ülsőségek között avatták fel a *Spiriel* Miksa és a körzet hivei által a mányozott két diszes külsejű, tetszesszerű felszerelésű Tórát. A nagyhatású és szépségekben gazdag avató beszédet dr. Schwarz Benjámint körzeti rabbi mondotta. A zsufolásig megtelt templom előkelő közönsége sorában ott láttuk a hitközség képviselőit: dr. Hajdu Marcellt és dr. Zahler Emil előljárót, dr. Steiner Gyula és Molnár Gyula helyettes előljárókat, a Chevra Kadisa képviselőit: Kramer Miksa alelnököt és dr. Endrei S. Henrik igazgató-főtítkárt, Scheiber Lajos, Mandl Samu és dr. Láczer Dénes rabbiakat, Soltész József, Bloch Sándor, Meister Jenő, Elek Artur, Wertheimer Soma képviselő testületi tagokat, továbbá Kanizsai Dezsőt, Deutsch Ferencet, Simonyi Albertet stb. stb.

A »Pro Palesztina«

folyó hó 15-én tartotta rendes áprilisi összejövetelét a Neiger-féle étteremben. *Baracs* Károly udv. tanácsos elnöki megnyitójában nagyfontosságú nyilatkozatot tett, midőn kijelentette, hogy immár az összes magyarországi rabbik *kivételesen* a „Pro Palesztina“ mellé állottak és mindannyian felismerték, hogy ez nem ellenkezik a magyar hazafisággal. Az elnöki bejelentést okvetlen megelőzték komoly tanácskozások és ennek következményeivel a közel jövőben bizonyára találkozni fogunk. Ezután következett dr. *Neumann* József óbudai főrabbi szabad előadása a héber nyelv terjedéséről Magyarországon. A

bevezetést klasszikus héber nyelven mondta el az előadó és ebben hitvallást tett a héber nyelv és héber tudomány mellett. Majd kitünő magyarsággal folytatta és követelte a héber nyelv behatóbb művelését. Az a legkevesebb, hogy minden pap tudjon héberül beszélni. És ebben igaza van, ha a kath. papok tudnak latinul beszélni, dukál, hogy a zsidó papok tudjanak héberül. Utal arra, hogy külföldön milyen nagyszabású héber kiadóvállalatok léteznek és boldogan állapítja meg, hogy nálunk is *pirkad* már, ami a multak után nagy eredmény. Dr. *Neumann* József temperamentumos, szellemes előadása általános tetszésben részesült.

Kulturest Budán.

A budai hitközség április 21-én, vasárnap este 6 órakor ujlaki tanácstermében (III. Zsigmond ucca) kulturestét rendez. A szereplők között látjuk dr. Edelstein főrabbit, Tordai Juditot és a koncertpódiumról jól ismert kitünő énekest, *dr. Győri Pált*.

Dr. Herceg Lajos

ismert fővárosi orvos, szépszámu közönség jelenlétében nagy tetszéssel fogadott felolvasást tartott az Erzsébetvárosi Körben „Az élet meghosszabbításáról.“

A hadiárványkat

támogató bizottság beszüntette működését. Nem mintha már nem volnának hadiárványk, hanem kényszerűségből. A „Joint“, mely hét éven át támogatta a bizottságot 274.000

כשר

Venus ételzsir

Synders győri orth. főrabbi ur
heckserével ellátva
és

Venus étolaj

kiváló minőségben, minden
fűszer-, csemege és élelmiszer-
üzletben kapható. :: :: Gyártja:

OLAJMÜVEK R.-T.

KOHN ADOLF ÉS TSA

GYÓR—BUDAPEST.

V., ZOLTÁN-U. 16.

Telefon: Aut. 208-22 és 257-58.

Pengővel f. é. márciusban beszüntette a támogatást és így anyagiak hiányában a bizottság feloszlott.

Chevra vacsora.

Mióta Dr. *Steiner Gyula* főorvos szerepet vállalt a hitközségnél a felekezeti élet a VII. kerületben sokkal öntudatosabban lüktet. A vezetők sűrű összejövetelekben komolyabban foglalkoznak, úgy a kerület, mint az általános hitközségi kérdésekkel. Ennek folyamányaként a szentegylet VII. kerületi képviselőtestületi tagok vacsorát rendeztek *Kramer Miksa, Arényi Ignác, Breitner Lipót* tiszteletére, akik szintén a VII. kerületben laknak.

Dr. *Steiner Gyula* bevezető szavai után felszóltak *Molnár Gyula, dr. Dési Géza, dr. Patai Samu, Breitner Lipót, Arányi Ignác. Kramer Miksa* al-elnök nagyobb beszédében kijelentette, hogy hálásan köszöni az ünneplést és szívesen vesz részt egyes kerületek összejöveteleén. Ismeri a jelen-

levők lelkületét és tudja, mennyire felesleges mégis kijelenti, hogy a Chevra mindenkitegyformán szeret és elvárja minden egyes tagjától, hogy a feladatok teljesítésében részt kérjenek.

Az elkésve érkezett *Eppler Sándort* lelkesen ünnepelték, ugyszintén *Molnár Gyulát*, aki az estélyt rendezte és *Kardos Artur* neofitát, aki felesküdt a Chevra zászlójára.

Végezetül közkívánatra felszólt *Dr. Endrei Henrik* és mélyenszántó gondolatokkal ecsetelte a Chevra magasztos hivatását és kifejtette, hogy a Chevra a mostoha viszonyok dacára erején felül áldoz a jótékonyág okárára.

A vacsorán mintegy hatvanan vettek részt.

Tisztujító közgyűlés.

A VII. kerületi Besz Jiszroel egyesület a napokban tartotta tisztujító közgyűlését és elnökké *Bloch Sándort* válasz-

Zsoldos Magántanfolyam

VII., Dohány ucca 84. szám

Telefon: József 424—47.

Előkészít polgári és középiskolai magánvizsgákra,

Középiskolai kivonatok, jegyzetek, segédkönyvek megrendelhetők.

Érettségire.

totta meg. Bloch Sándor régi harcosa a VII. kerületi felekezeti, társadalmi- és politikai életnek. Hosszu ideig volt vezetője az említett egyesületnek annak előtte is és most, hogy újból visszatért régi működési helyére, nagy reményekkel tekint működése elé a VII. templomkörzet minden számottevő ténylezője.

A „SZOMBAT” üzenetei

„Zsidó magyar” Bpest. A készülő névtelen katona emlékműről írt b. sorait köszönjük, legközelebb teljes terjedelemben leközzöljük.

Szerkesztésért és kiadásért
Dr. KENÉZ-KURLÄNDER EDE felel
Budapest, Rákóczi-út 59.

Neufeld nyomda (Pannonia)
Telefon: József 423—09.

HEILIG

harisnyaüzlet
Kazinczy-uca 7. sz.

Engel Julia utoda
Andorf Józsefné

keztyük gyári lerakata.

BUDAPEST VII., ERZSÉBET-KÖRUT 5. SZ.

Saját gyártmányu keztyük, öz és szarvasbőr-különlegességek, füzök, gyógyhaskötök mérték után, melltartók, harisnyák. Vidéki rendeléseket postán szállit.

TISZTITÁST ÉS JAVITÁST ELVÁLLAL.

Neufeld nyomda

Rombach-utca 8

Mindennemü kereskedelmi nyomtatványok izlésesen készülnek.

Páratlan olcsó
bevásárlási hely.

Pesti Izr. Hitközség VII., Sip ucca 12.

8954/1929. szám.

1929. április 5.

HIRDETMÉNY.

az izraelita vallásu lakósságnak

husvétii pászkával (maczot) való ellátásáról. A pesti izr. hitközség előjárósága tudomására adja a Budapest székesfőváros IV—IX. kerülete területén lakó hiveknek, hogy pászka (maczot)-szükségletük **folyó évi április 7. napjátó (vasárnap) kezdve** az alábbi helyeken lesz beszerezhető: V., Csáky-ucca 9., V., Hold-ucca 9. (mészárszék), V., Hold-ucca vásárcsarnok (baromfivágoda) bejárat a Vadász-uccai oldalon, VI., Aradi-ucca 41. (mészárszék), VI., Aréna-ut 55., VI., Gróf Zichy Jenő-u. 24., VI., Gróf Zichy Jenő-u. 24. (mészárszék), VI., Hegedüs Sándor-ucca 14., VI., Hegedüs Sándor-ucca 17. (mészárszék), VI., Hunyadi-téri vásárcsarnok (baromfivágoda), VI., Kazár-ucca 4—6. (mészárszék), VI., Lehel-u. 1c. (baromfivágoda), VI., Lehel-u. 5. (mészárszék), VI., Szondy-u. 45—47., VII., Akácfa-u. 47., VII., Almássy-tér 3. (mészárszék), VII., Almássy tér 12., VII., Bethlen-tér 2., VII., Dob-ucca 10. (mészárszék), VII., Dohány-u. 4. (Dohány-u-i templom mellett), VII., Dohány-u. 29. (mészárszék), VII., Elemér-u. 7. (mészárszék), VII., Garay-u. 23. (mészárszék), VII., Garay-tér 19. (mészárszék), VII., Hajtsár-ut 115—117. (Zuglói templom), VII., Hernád-u. 40., VII., Kertész-u. 43., VII., Kisdiófa-u. 13. (mészárszék), VII., Klauzál-téri vásárcsarnok (baromfivágoda), VII., Klauzál-tér 12. (mészárszék), VII., Klauzál-tér 14. (mészárszék), VII., Rózsa-u. 29., VII., Wesselényi-u. 1—3. (mészárszék), VIII., Lujza-u. 13. (mészárszék), VIII., Nagyfúvaros-u. 4. VIII., Népszínház-u. 21., VIII., Népszínház-u. 38. (mészárszék), VIII., Rákóczi-tér 7. (mészárszék), VIII., Szerdahelyi-u. 6., VIII., Teleky-tér 5. (baromfivágoda) Szerdahelyi-u. sarok, VIII., Teleky-tér 6. (mészárszék), IX., Gyp-u. 50. (Tüzoltó-u. sarok), IX., Mátyás-u. 5. (mészárszék), IX., Páva-u. 39., IX., Tompa-u. 9. (mészárszék).

Ezek az elárusító helyek naponként d. e. 8 órától 1 óráig és d. u. 3 órától 7 óráig, szombaton este 7 órától fél 10 óráig állnak nyitva a f. vásárlói özőnség rendelkezésére. — Vendégfősök, kávéháztulajdonosok, kávémérők, fűszeresek és élelmiszerkereskedők a fent megjelölt elárusító helyeken is kaphatnak pászkát, míg a viszonteladóknek nagyobb szükségleteik kielégítése végett a hitközség székházában (Sip-ucca 12. l. 13.) levő maczot-irodához kell fordulniok. — A pászka ára kg-ként **1 P 70 fillér**, a maczot-dara (Reibach) valamint az „FF” jelzésű finom maczot-dara (liszt) ára kg-ként **2 P 2 fillér**. A széderesti (smure) maczot, 1929. április 14-től kezdődőleg az összes árudákban kapható kis csomagokban **1 P 80 fillér** és nagy csomagban **2 P 60 filléres** áron. — Azon hitfeleink, akik pászkára előleget fizettek, a leelőlegezett maczot-mennyiséget 1929. április 7-től a megjelölt elárusító helyeken ugyancsak megkaphatják és pedig kg-ként 1 pengő 66 filléres áron. — Figyelmeztetjük a f. vásárlói közönséget, hogy a pászka árán felül egyéb címen semmit sem kötelesek fizetni.

Nyomatékosan figyelmeztetjük egyben a hiveket arra is, hogy a hitközség területén kizárólag a pesti izr. hitközség előjárósága van feljogosítva a pászka gyártására és forgalomba hozatalára, ennélfogva idegen helyről pászkát behozni tilos. Az ezen tilalom ellenére behozott pászka a közigazgatási hatóságok által el fog koboztatni, a tilalom ellen vétőkkel szemben pedig a kihágási büntető eljárás meg fog indítatni.

A pesti izr. hitközség előjárósága.

שני פסח

HUSVÉTI ÁRUT

ez évben ismét készült az ismert kitünő
minőségben, szigorúan rituális előírás szerint

Schreiber Simon,

az egri főtiszt. főrabbi ur felügyelete alatt a

FRANCK HENRIK FIAI R. T.

Iroda: Budapest, I., Budafoki-út 64. szám.

Levél cím: Budapest 113. Postafiók 5. • Telefon: J. 386-13 és J. 386-93.

LEWANDOWSKY MANFRÉD berlini főkantor

SIROTA SÁNDOR budai főkantor

KLEIN ÉLIÁS újpesti főkantor

stb. héber felvételek

„HOMOCORD” hanglemezek hallhatók

Kérje minden hangszer- és zeneműkereskedésben ezen
lemezeket. Ugyanott kapható a „HOMOCORD” új nagy

KATALOGUSA IS DIJTALANUL

Sirkő

mélyen leszállított árban

LÖWYNÉL

BUDÁN

II., FŐ-UTCA 88. sz. (saját ház) Telefon: Aut. 515-81.

KRÁMER ADOLF

FESTŐ ÉS MÁZOLÓ IRODÁJA ÉS MŰHELYE

BUDAPEST, I., LÁGYMÁNYOSI UCCA 4.

TELEFON: JÓZSEF 382-57.

Mindennemű festő és mázoló munka, valamint
házaknak külső és belső tatarozása jutányos áron

Értekezni lehet szombat és ünnepnapok kivételével.

TAUBER ÁRON

כשר kóser mészárszéke

VII., DOB-UTCA 10 SZÁM. (TELEFON: J. 422-83.)

A pesti izr. hitközség Rabbiságának felügyelete alatt.

Elsőrendű cukorgyári hizlalásból származó marha, borju és birkahusok.

כשר Vágott baromfi árusítás!

Telefonrendelések házhoz szállítatnak.

**A pesti izr. hitközség rabbinátusának
felügyelete alatt álló**

כשר **KÓSER** כשר

Szalámi és Füstölthúsárugyár Rt.

VII., Dob-u. 10. Telefon József 426-99

Lakodalmakra, avatásokra és ünnepélyekre különleges felvágottak. Vidékre naponta csomagszállítás. Helybeli rendeléseket házhoz szállítjuk

A sirok ápolása

ugy a régi kerepesi uti, mint az új közp. izr. temetőben április 15-én veszik kezdetüket. Befizetések a Pesti Chevra Kadisa székházában, VI., Laudon-utca 3. szám alatt már most eszközölhetők, esetleg ugyanoda postán is beküldhetők.

Singer és Társa

képesített szűcsmesterek
SZÖRME SZALONJA

Modellek. Javítás. Alakítás.

Szakszerű megóvás biztosítással!

Bpest, VIII., Rákóczi-ut 49.

Telefon: József 332-20.

Kedvező fizetési feltételek!